

IN GESPREK MET FHG-VOORZITTER TON HOLTkamp EN JAN VAN VLIET,
MT-LID BIJ HET MINISTERIE VAN I&M

‘Zaken binnen sectoren zelf oplossen door innovatie en samenwerking’

De nieuwe FHG-voorzitter Ton Holtkamp probeert, samen met zijn voorganger nog meer partijen te mobiliseren om als een groot blok richting Den Haag of zelfs Brussel een stem in beslissingen te kunnen bewerkstelligen. Jan van Vliet, beleidsmatig met dit gebied bezig op het ministerie van Infrastructuur & Milieu (I&M), zit als het ware ‘aan de andere kant van de tafel’ en geeft zijn visie vanuit de overheid op de samenwerking.

CHRISTIEN NUBOER

In Recycling Magazine nr. 4, 2012, pagina 16, 17 en 18 interviewden we de gaande (Ad Lansink) en komende (Ton Holtkamp) FHG-voorzitter.

Samen trekken ze nog op om een soort Dutch Recycling Platform te vormen. Dat moet een representatieve afspiegeling van alle partijen in Recyclend Nederland worden om invloed te kunnen uitoefenen op het Nederlandse beleid in

dezen. Zoals Ton Holtkamp toen zelf al aangaf, weet hij uit zijn ervaring op het ministerie hoe de hazen daar lopen. Deze keer probeert hij samen met beleidsmaker Jan van Vliet de gang van zaken nog iets meer te duiden.

Afval als grondstof

Jan van Vliet is lid van het Managementteam van de Directie duurzaamheid bin-

nen het ministerie van I&M. “Daarmee ben ik verantwoordelijk voor een aantal taakvelden. In mijn geval zijn dat water- en bodemkwaliteit en afvalbeheer. Daarnaast is er nog een taakveld duurzame productketens. We zijn met ongeveer 15 mensen samen bezig afval als grondstof te positioneren, hierbij ondersteund door Agentschap NL. Een van onze belangrijkste missies daarbij is het duurzaam omgaan met natuurlijke hulpbronnen. Ik wil dat graag zelf altijd splitsen in enerzijds het bodem- en watersysteem als een natuurlijke hulpbron en daar duurzaam mee omgaan en anderzijds duurzaam omgaan met grondstoffen in productieprocessen. Voor dat laatste willen we afval als grondstof neerzetten zodat we langzamerhand naar een circulaire economie toegroeien. In dit verband wordt ook wel het woord grondstoffenrotonde, tenslotte ook een cirkel, gebezigd.”

Verwijzend naar de ladder van Lansink: “Ik was toevallig vorige week bij Omrin in Harlingen met een Caribische delegatie. Ik heb daar wel meegekregen dat Omrin zo veel mogelijk opnieuw gebruikt of recycleert en uiteindelijk nog de calorische waarden van het resterend afval gebruikt voor verbranding. De daaruit voortkomende energie leveren ze bijvoorbeeld aan een zoutproducent in de buurt.”

Ton Holtkamp: “Het voorbeeld van Omrin kun je op nogal wat installaties in Nederland loslaten. De laatste geopende is bijvoorbeeld Re-energy van Sita in Roosendaal, state-of-the-art. Die geeft naast energie vooral warmte af en op dat gebied is nog wel wat te winnen in Nederland.”

Jan van Vliet: “Maar er zijn dan wel voort-

durend beren op de weg die we moeten wegnemen. Denk aan warmtekrachtkoppeling. Laatst vertelde iemand mij dat dat toch erg duur lijkt te worden voor veel bedrijven. Er moet dus voortdurend gesleuteld worden om interessante businesscases te krijgen. Een circulaire economie is prachtig maar er moet nog ontzettend veel worden gedaan en met elkaar gecommuniceerd om het voor elkaar te krijgen.”

Samenwerken

Jan van Vliet haalt Deltalinqs in de Botlek als goed voorbeeld aan van samenwerking. “Die kijken heel breed. Een productiemanager kijkt met name naar zijn proces want hij heeft geen tijd en mogelijkheid om breder te kijken. Maar bij de verschillende sectoren heb je weer diverse afvalstromen die wel mogelijkheden bieden voor een circulaire economie. Sommige bedrijven zijn er al wat verder mee maar vaak lopen ze allemaal tegen vergelijkbare problemen op. Om ze allemaal de gelegenheid te geven er ook daadwerkelijk wat mee te doen, heb je verbindende partijen nodig. Door verbinding kunnen we barrières slechten.”

In dit verband helpt Van Vliet ons maar meteen uit de droom: “Er is geen geld meer bij de overheid! Het woord subsidie bestaat niet meer en het is maar de vraag of dat ooit terugkomt. Dat is een politieke beslissing. Los daarvan moet er ook nog enorm worden bezuinigd, dus de enige mogelijkheid is samenwerken. Ik zie daarvan al voorbeelden binnen de chemische industrie maar ook binnen onze sector, samenwerking is pure noodzaak.”

Ton Holtkamp: “Wat betreft de circulaire economie, de grondstoffenrotonde en alles wat daarbij nog meer hoort, spelen de recyclingbedrijven een majeure rol. En dan bedoel ik in de breedte. Dus allemaal, van textiel tot metaal en noem maar op, zetten ze zich in om materialen uit afgedankte spullen te halen en opnieuw in te zetten. Voor sommige grondstoffen dreigt nou eenmaal eindigheid of tenminste schaarste, dus een hogere prijs. Tel daarbij op de geopolitiek. Oftewel, wil ik ook wel van bepaalde bronlanden afhankelijk zijn? Niet alleen sinds mijn voorzitterschap maar al langer bewonder ik het innovatief denken van de lidbedrijven van FHG. Het lijkt een conservatieve groep maar er wordt echt nagedacht voor betere resultaten en methoden om de doelstellingen zoals de overheid ze stelt, van 80 naar 83 procent recycling en bij huishoudelijk afval van 50 naar 65 procent recycling,

Jan van Vliet:

**‘Er is geen geld meer bij de overheid!
Het woord subsidie bestaat
niet meer en het is maar de vraag
of dat ooit terugkomt’**

te halen. Dat vergt een forse inspanning en daar duiken die bedrijven echt op. Dan loop je soms tegen problemen aan. Zaken waar je ‘last’ van hebt, zoals end-of-waste problematiek. Is het een moeilijk of makkelijk proces maar ook tijd en geld. Om nog maar te zwijgen over het belang van regelgeving. In Nederland maar ook Europees want 70-80 procent van onze richtlijnen en verordeningen worden gestuurd vanuit Brussel. Als daar onderdelen in zitten die (onbedoeld) contraproductief werken, dan is het naar mijn stellige overtuiging goed als je als FHG een brede vertegenwoordiging van het recyclingbedrijfsleven bent die op dit soort grootschalige onderdelen vragen stelt aan de regelgever, vaak I&M en dan zou daar een goede ingang voor moeten zijn. En dat geldt eigenlijk ook voor innovatie, zoals Green Deals. Er is dan weliswaar geen geld maar overleg versoepelt procedures. Bovendien is het dan denk ik voor het ministerie ook heel comfortabel dat er een brede achterban achter zit.”

Jan van Vliet: “Belangrijk is overigens te constateren dat de Europese commissie op dit moment ook heel druk bezig is afval als grondstof te positioneren. En wij in Nederland kennen het fenomeen van

de producentenverantwoordelijkheid.”

Ton Holtkamp: “Nederland zit daarin wel bij de top3. De laatste EU-toetreders zitten vooral nog op stortniveau en mogen in 2020 nog maar 35 procent storten. Zij komen van heel ver en moeten nog een hele mentaliteitsomslag doorlopen. Engeland, volgens de Ladder van Lansink altijd wat dwars, heeft inmiddels ook een stortbelasting ingevoerd. Zo ontstaat een heel andere beweging, maar in Oost-Europa kun je dat niet 1:1 invoeren. En een compromis dat binnen de EU wordt gesloten over targets, zit tussen de hoogste en de laagste in rang in. Dan lijkt het of wij stil staan in ontwikkeling. Maar in Nederland blijven we wel ons best doen voor die circulaire economie.”

De rol van de overheid

Jan van Vliet: “In zijn algemeenheid is er in Nederland een behoorlijke drive om tot een duurzame economie te komen. Zo hoorde ik net dat acht multinationals een beroep hebben gedaan op de kabinetformateurs duurzame economie als een belangrijk punt te agenderen. Duurzaam als begrip is geen vraag meer, in tegenstelling tot tien jaar geleden. Maar het handelen moet wel een businesscase kunnen zijn.

Dat blijvend stimuleren is dus een duidelijke rol voor de overheid. Maar daarnaast faciliteren daar waar we dat kunnen en belemmeringen wegnemen daar waar die er nog zijn. Dat zijn de drie grote rollen die we vanuit de overheid zien. Wat wij belangrijk vinden, is dat er binnen die sectoren zelf de samenwerking wordt opgezocht. Want als elke sector apart naar ons toekomt met zijn of haar barrière en vraagt 'help ons,' dan gaan we dat met het handjevol mensen dat we nu nog hebben op het ministerie, niet oplossen. Dus die oplossingen moeten echt binnen de sectoren zelf met innovatie en samenwerking gevonden worden."

Ton Holtkamp: "Daar zie ik ook duidelijk een rol voor de FHG 'nieuwe stijl.' Vanuit de gezamenlijkheid te werken ten faveure van allerlei achterliggende partijen. Dat voorkomt vertraging en teleurstelling. Het nadenken over milieuaspecten levert in veel gevallen bedrijfseconomische winst op. Voor de overheid is het dan van belang businesscases te stimuleren. Een goede vorm is mijns inziens in de vorm van fiscaliteit, denk bijvoorbeeld aan het BTW-niveau op secundaire grondstoffen. En zoals indertijd de stortkosten zorgden voor een autonome druk richting een hogere tree op de ladder. Dat gaat weliswaar via het ministerie van Financiën, maar als je zaken niet bespreekbaar maakt, gebeurt er niets."

Partijen

Ton Holtkamp over wie er op het gebied van recycling samen op kunnen trekken. "Er zijn een aantal organisaties die vrij groot zijn en breed partijen vertegenwoordigen. Zoals de Vereniging Afvalbedrijven (VA, vooral stortplaatsen en verbranden), de Nvrd (de Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Afval- en reinigingsmanagement) en de FHG die nu nog zeven leden telt maar hopelijk gaat groeien naar 15. Dan ben je een grote speler op het gebied van recycling. Als we dan gedrieën met enige regelmaat aanschuiven bij de overheid, matcht dat volgens mij met het ministerie maar het voorkomt ook dat de een dit zegt en de ander dat."

Jan van Vliet: "Er zijn regelmatig partijen die toegang willen hebben. Dat mag bij de reguliere stakeholder-bijeenkomsten. Apart overleg gaan we niet halen. We zitten in een proces waarbij we iedereen proberen mee te trekken, bijvoorbeeld bij de implementatie van de nieuwe Europese richtlijn voor E-waste. Maar we proberen te voorkomen dat de een wel aan

tafel mag zitten en de ander niet. We willen daarin rechtvaardig zijn maar het is ook een beetje zelfbescherming. Het zou goed zijn als alle partijen verenigd in een paar koepels regelmatig met ons overleggen. Het overleg in het kader van het LAP is een goed voorbeeld, maar het onderwerp waar we het nu over hebben, heeft een meer politiek/strategische ingang. Overleg leidt vaak tot sneller en beter, mits alle partijen zijn betrokken."

Ton Holtkamp vult vanuit zijn ervaring aan dat onderwerpen, ook in het verleden eerst enorm in de belangstelling staan waarna de aandacht op rijksniveau wat wegeeft en andere partijen, zoals de industrie ze overnemen. "Dat moet ook wel, anders zou een ministerie daar in vast lopen."

Van Vliet legt uit dat waarschijnlijk vanaf 1 januari 2013 een gedeelte van de uitvoerende taken die nu nog bij Agentschap NL liggen over zullen gaan naar Rijkswaterstaat. Dan wordt die uitvoeringscapaciteit onderdeel van het ministerie. "Duidelijk is wel dat onze personele capaciteit terug zal lopen. Ik voorzie een ontwikkeling naar een nieuw soort beleidsambtenaar die een opleiding zou moeten krijgen vergelijkbaar met een diplomaat en als procesregisseur op alle dossiers inzetbaar moet zijn. Binnen de beleidskern wordt daarom sterk ingezet op mobiliteit. Jonge mensen die nu instromen, hebben voornamelijk een alfa- of gammaopleiding en de soort zoals ik, scheikundig ingenieur, zal verdwijnen. Daarom moet kennis voor beleidsprocessen worden geborgd bij kennisinstituten en uitvoeringsorganisaties als Agentschap NL. Deze kennis hoeft alleen maar snel te mobiliseren zijn. De echte praktijkkennis zit in het bedrijfsleven."

Ton Holtkamp: "Organisaties als de FHG zullen dan de vertaalslag moeten maken. Daarmee zit je als bedrijfsleven ook meteen aan de 'knoppen.' Dan kun je bovendien er voor zorgen dat de een beslissing van de ene branche niet een andere branche in de wielen rijdt."

Jan van Vliet: "Dan ontstaat door de onderlinge dialoog hoop ik een soort flow. Met deze nieuwe manier van werken, leggen we meer verantwoordelijkheid bij de industrie. En ze kunnen ook van elkaar leren."

Position Paper

Ton Holtkamp gaat nog specifiek in op de positie van de FHG op dit moment. "Na gesprekken met de acht niet-aangesloten

Ton Holtkamp:

'Als je zaken niet bespreekbaar maakt, gebeurt er niets'

leden hebben Ad Lansink en ik in augustus een position paper samengesteld over de FHG nieuwe stijl. Met voor elke branche ook helder 'Whats in it for me.' Dat is wel heel belangrijk. Op 12 november organiseren we daarover een workshop voor alle huidige en potentiële leden. Ad Lansink, mijn voorganger heeft dat traject al ruim een jaar eerder ingezet. Toen voorzag hij al de discussie over de grondstoffen zoals die nu loopt maar ook de veranderingen op het departement. Daar is dit als het ware de spin off van. Begin dit jaar heeft hij mij daarin betrokken en we zijn beiden natuurlijk wel razend benieuwd of anderen er ook de meerwaarde van in zien. Door de massa die we kunnen vormen, krijgen we een veel grotere slagkracht. Naar het ministerie maar ook naar andere organisaties toe. Het gaat niet om elkaar vliegen af te vangen. Maar het gaat om samenwerken en aanvullen. Weten waar we ieder voor zich mee bezig zijn om zaken in het afval- en grondstoffen landschap te verbeteren. For the benefit van Nederland." ■